

תורה שכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

פרשת וירא | גיליון קמ"ב (שנה ד') | מרחשוון תשפ"ו

להתעמק בתענוגים

עונג שבת בעומק
פירוש רש"י

שלשה סימנים – למה?

אֱלֹקִים עִמָּךְ כָּל אֲשֶׁר אָתָּה עֹשֶׂה (בראשית כא, כב)
רש"י: חֲלָקִים עִמָּךְ – לְפִי כִלְכֹּל שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁכָּנְךָ כְּדֹם לְשֹׁלֶם, וְעַם הַמְּלָכִים נִלְחַם וְנִפְלָו, וְנִפְקָדָה חֲשָׁפוֹ לְקֹאֲנוּי.
דברי רש"י מדקדקים בכל תיבה ובכל אות, ועלינו להתבונן מדוע הוזכר רש"י כאן שלשה דברים שראו אצל אברהם: א. שיצא לשלום משכונת סדום. ב. שנלחם עם המלכים ונפלו בידו. ג. שנפקדה אשתו לזקוניו.

בטוב טעם מבאר רבינו המהר"ל מפראג ב'גור אריה' על פי הכלל הידוע (ב"מ ק, ב) 'בתלת זימני הוי חזקה', דהיינו שדבר שנעשה שלשה פעמים הרי זו חזקה שכן יימשך הדבר, לכן דקדק רש"י והזכיר שלשה דברים, כי מעתה הרי הוא מוחזק שיתקיים בו 'אֱלֹקִים עִמָּךְ כָּל אֲשֶׁר אָתָּה עֹשֶׂה'.

ואילו רבינו הט"ז בביאורו 'דברי דוד' מבאר בסגנון אחר: כי הנה על שני הדברים היה אפשר להם לפקפק שלא היה כאן נס, אלא היה זה בדרך הטבע שיצא בשלום מסדום וניצח במלחמה, אבל הנס השלישי של פקידת שרה לזקוניו, הוא נס מחוץ הטבע, ונס זה בירר למפרע גם על שתי ההצלות הראשונות שגם הן היו בדרך נס. וזה מדקדק בלשון הכתוב: 'וַיְהִי בַּעַת הַהוּא' – שרק בעת ההוא כאשר נפקדה שרה מחוץ לדרך הטבע, התברר להם למפרע כי 'אֱלֹקִים עִמָּךְ כָּל אֲשֶׁר אָתָּה עֹשֶׂה' – כלומר שכל מה שאתה עושה, גם שתי ההצלות הראשונות, היו בדרך נס מאת ה', ולא בדרך הטבע.

מדוע נקרא אנשים?

וַיִּבְאוּ שְׁנֵי הַמַּלְאָכִים סְדֹמָה בַּעֲרֵב (בראשית יט, א)
רש"י: הַמַּלְאָכִים – וְלֹאֵלֶיךָ (לעיל יח, ז) קִרְיָסִים. כְּשֶׁהִקְדָּה שְׂכִינָה עִמָּכֶם, קִרְיָסִים. דְּבַר אֱלֹהִים, אֲלֵל אֱלֹהִים שֶׁחָזַר גְּלוּל וְהָיוּ הַמַּלְאָכִים מְלִיכִין אֲלֵל פִּלְאָנִים, קִרְיָסִים. וְאֲלֵל לוֹט קִרְיָסִים מְלָכִים.

רש"י תמה אודות השינוי בכינוי המלאכים שאצל אברהם נקראו 'אנשים', ואילו אצל סדום נקראו 'מלאכים'. ויש להבין מדוע מביא רש"י שני הסברים לכך ואינו מסתפק בהסבר הראשון.

מה יקר הוא ביאורו של רבינו עובדיה מברטנורא בחיבורו 'עמך נקא' על פירוש רש"י: הנה לעיל בתחילת הפרשה כאשר באו המלאכים אל אברהם כתוב (יח, ג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אֵם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבָדְךָ, ורש"י הביא שם שתי שיטות במדרש בכונות הכתוב. לפי השיטה הראשונה: כונות הכתוב היא שדיבר אברהם אל הגדול שבהם, אלא שדבריו נאמרו כלפי כולם יחד וקרא להם בלשון רבים 'אדוני' [האדונים של], כך שהכתוב 'ויאמר אדני' הוא לשון חול. ואילו לפי השיטה השנייה: דיבר אברהם אל הקב"ה וביקש לו שימתיך עד שיכניס את האורחים, ולפי זה נמצא שהכתוב 'ויאמר אדני' הוא לשון קודש.

בכך יבואר לנכון, שרש"י הוכרח להביא שני הפירושים כאשר המה תלויים בשני השיטות לעיל: דהיינו, תחילה פירש רש"י כאן שאצל אברהם נקראו 'אנשים' לפי שהיתה השכינה עממה, ופירוש זה מתאים לפי השיטה שהביא רש"י לעיל שאברהם דיבר אל הקב"ה שהיה שריו אצלו בעת ההוא, ולכן שייך לקרוא להם 'אנשים' כלפי השכינה. אולם לפי השיטה שהביא לעיל שאברהם דיבר אל המלאכים ולא אל הקב"ה, הרי לפי שיטה זו לא היה הקב"ה שריו אצלו בעת ההוא, ושוב אי אפשר לפרש שאצל אברהם נקראו 'אנשים' לפי שהיתה השכינה אצלו, לכן כתב כאן פירוש נוסף שנקראו 'אנשים' לפי שכוחו גדול והיו מלאכים רגילים אצלו.

הפיכת סדום • הלקדת יצחק • עקידת יצחק

מבט

שנות אברהם	מקומות מגוריו
75	יצא מחורן והגיע לארץ, באותה שנה היה נע ונד במקום למקום בארץ ישראל, ושלשה חודשים היה במצרים, עד שובע מושבו בארץ ממצרים שבחברון, שם התגורר 25 שנה עד היותו בן 99.
99	עוב את חברון (כלל שהתבטח מלוט, או בגלל שלא היו שם אורחים להכניס), ועבר לגור בבאר שבע אשר בארץ פלתיים, שם התגורר 26 שנים, עד היותו בן 125.
125	חזר אברהם שוב לגור בחברון.
137	נעקד יצחק והוא ישיב ישיבת ארעי בבאר שבע, ואחר כך חזר לחברון.

בתחלת הפרשה נמצא אברהם באלני ממרא אשר בחברון. לאחר הפיכת סדום עבר אברהם לגור בארץ פלתיים, בעיר גרר הסמוכה לבאר שבע, שם נולד יצחק ומשם גרש אברהם את הגר וישמעאל אל מדבר באר שבע, ובהמשך התגורר ישמעאל במדבר פארן. אחר כך חזר אברהם שוב לגור בחברון (ראה מדרש 'ענין').

תמצית הלימוד היומי לפרשת וירא

יום ראשון, י"ד מרחשוון

אורחים באהל אברהם | הבטחת הולדת יצחק
ביום השלישי למילת אברהם, בא ה' לשאול בשלומם כשהוא יושב בפתח האהל באמצע היום כחום השמש. באותו זמן שלח ה' אליו שלשה מלאכים בדמות ערביים. אברהם הושיבם תחת האילן והגיש להם תמאה וחלב ובשר. אחד מהם הבטיח לאברהם שבעוד שנה ייוולד בן לשרה. שרה צחקה למשמע הדברים, וה' שאל את אברהם למה צחקת שרה, והיפלא מה' דבר!?

יום שני, ט"ו מרחשוון

הכחשת שרה את צחוקה | תפילת אברהם על סדום
מרב פחד הכחישה שרה את הצחוק שלה, ואברהם אמר לה: האמת היא שצחקת. לאחר מכן הלך משם המלאך שבישר על הולדת הבן, ושני המלאכים שנשארו הלכו אל סדום, כשאברהם מלווה אותם. באותה שעה – עקב החיבה שה' אהב את אברהם המצווה את בניו לשמור את דרך ה', ולפי שכל הארץ שלו – גילה ה' לאברהם על כונתו להפוך את סדום כי חטאיהם גברו. אברהם התפלל אולי ימצאו בעיר צדיקים שיוצלו מן הערים, או חלק מהערים, וה' ענה לו שלא נמצאו אפילו עשרה צדיקים להציל עיר אחת.

יום שלישי, ט"ז במרחשוון

המלאכים בבית לוט | הצלת לוט ומשפחתו
שני המלאכים באו לסדום, האחד להחריב את העיר והשני להציל את לוט. לאחר הפצרות מצד לוט הם נענו לבקשתו להתארח בביתו, כשהוא אופה עבורם מצות לכבוד פסח. כל אנשי סדום הקיפו את הבית ודרשו להוציא את האורחים ולפגוע בהם. כשהם עמדו לשבור את הדלת, היכו המלאכים אותם בעיוורון. המלאכים הודיעו ללוט שיצילו אותו ושייקם עמו גם את תננין, אולם תננין צחקו למשמע הדברים. בעלות השחר הוציאו המלאכים את לוט ומשפחתו מהעיר, והזהירו אותו שלא יבט לאחוריו לראות את החורבן. הוא ביקש מהם להימלט לעיר 'צוער' ושלא יחריבו את העיר שעונותיה מועטים.

יום רביעי, י"ז במרחשוון

הפיכת סדום | לוט במערה | שרה בבית אבימלך | לידת ומילת יצחק
בדרך בריחתם מהעיר הביטה אשת לוט לאחוריה, והיא הפכה לנציב מלח. המלאך נעתר לבקשת לוט להציל את העיר צוער, בעלות השחר המטיר ה' גפרית ואש על הערים סדום ועמורה אדמה וצבויים

כח הצדקה

וישקפו על פני סדם (בראשית יז, טז)
כ"י: כל השקפה שצמחה לך...
מ'השקפה מ'מעון ח'קד'...
עניינים ש'אופ' מ'מ' ק'ל'ג' ל'ק'מ'מ'.

מה גדול כוחה וסגולתה של הצדקה לעניים. גם אם בדרך כלל 'השקפה' שבפסוק היא מידה של כעס ומידת הדין, אבל כאשר מדובר בפרשת ביעור מעשרות, בנתינת צדקה לגר ליתום ולאלמנה, הצדקה זו מעבירה את רוע הגזירה ומהפכת השקפת הדין ורועה להשקפה של חסד ורחמים.

עשרות שנים חלפו. האברך של אז הפך ליהודי מבוגר ואמיד, ולדאבון הלב המחלה חזרה שוב לשכון בגופו. הוא כבר ידע את אשר עליו לעשות: הוא הכין מעטפה עם סכום נכבד, נכנס אל רבי מרדכי, שכבר כיהן כרבי, וביקש שהרבי יפעל שוב ישועה.

אמר לו הרבי: לצערי אני יכול לעזור לך. נחרד האיש ותמה: הלא אז פעל הרבי? אך הרבי בשלו: כעת אני יכול לעזור לך. אז הייתי עני וחסר כל, ואותו כסף של מסירות נפש שמסרת לי, החייה אותי, ובכוחו התפללתי, ותפילת העני התקבלה, אבל כיום אני עני מרוד כאו, ולכן אני לא יכול להתפלל עליך את תפילת העני, לך חפש עני תלמיד חכם, תן לו - ואשוב להתפלל עליך...

יצא האברך. בירר. נתן למי שנתן. וחזר לרבי. והפלא חזר שוב: הוא נושע ונרפא למעלה מדרך הטבע!...

למה דווקא אלי?

בשעה שערך הר"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ז"ע את שולחנו הטהור ביום הפורים, פנה אל אברך אחד ממקורביו ותבע ממנו תרומה לצדקה. שלף האברך סכום נאה מכיסו והניחו לפניו. ביקש הרבי עוד, והוא נתן. וכך פעם אחר פעם, עד שנתרוקן הכיס. אבל גם אז לא נחה דעתו של הרבי ולמרה הפלא הוסיף לתבוע. יצא האברך אל מכריו, לווה מזה ומזה, והביא, כאשר כל המחזה היה לפלא לעיני כל.

לא עברו שבועות מרובים, ורעייתו של אותו אברך נפלה למשכב, ובבדיקות נמצא שהיא חולה במחלה שאינה קלה. התברר שהרבי בעיניו הצופיות כבר חזה את אשר יקרה וביקש להקדים רפואה למכה ולהפוך את מידת הרעו למידת הרחמים בזכות מתנות עניים, ואכן כעבור זמן מה היא הבריאה, שלא כדרך הטבע!...

הצדקה, האמונה, והישועה

נכנס יהודי אל הגאון רבי חיים פינחס שינברג ז"ע, ראש ישיבת 'תורה אור', ושטח את צעריו: שנים עברו מאז נישואיו, ועדיין השקט ממלא את ביתו, וקול נער בוכה טרם נשמע בין כתליו. הציע לו ראש הישיבה ליתן סכום נכבד להחזקת הישיבה, שעזרת לבני תורה עניים, שכן גודל זכות החזקת עניים מחוללת פלאות. ללא אומר ודברים, הרים האיש את תרומתו הנכבדה, וציפה לישועה.

עברה שנה, והאיש הגיע שוב אל ראש הישיבה, ובידו תרומה נוספת. 'כלום כבר נושעתם?' בירר ראש הישיבה. 'עדיין לא' - השיב בפשטות, 'אף על פי כן יודעים אנו שהמצווה שעשינו עומדת לנו, ובאנו להוסיף עליה...'.

באחד הישיעורים נעצר ראש הישיבה וסיפר את הדברים לשומעיו: במקום שאחרים באים בטענות, איש זה לא תבע חשבון, והאמין בשכר של החזקת עניים כביום הראשון שנתן!

ואם אתם רוצים לדעת מה היה הסוף? סיים ראש הישיבה וסיפר לתלמידים: זה עתה, לפני השיעור, נתקבל אצלי טלפון: היום הם זכו לחבוק שלישייה! שלשה בנים!

מתי הרבי לא יכול לפעול?

בפינת בית הכנסת 'חיי עולם' בירושלים, ישב האדמו"ר הר"ק רבי מרדכי מזוועהיל ז"ע, בראשית ימיו בטרם כיהן כרבי לחסידיים, ולמד תורה מתוך הדחק. באחד הימים הגיע לפניו אברך צעיר ששמע מן הרופאים שמחלה אנושה מקוננת בגופו וחודשיו מנויים, רח"ל. האברך, למרות שהיה בעצמו עני מרוד, התאמץ ואסף סכום כסף גדול, ומסרו לרבי כפדיון נפש, בצירוף בקשה שהצדיק יתפלל עבורו לישועה. ואכן, תפילתו של רבי מרדכי התקבלה, המחלה נסוגה, והאיש יצא מבית החולים בריא בחסדי שמים.

מרגליות בפרשה

שבשמו רמזו באות השנייה לתפילת ותיקין!

הגאון רבי שאול משה זילברמן ז"ל הביא לכך סמך מדברי התרגום יונתן על הפסוק, שלוט ביקש מהמלאכים: "אמתן לי שעה קלה עד שאבקש רחמים מלפני ה'". כלומר, המתן לי עד שאתפלל תפילת ותיקין בניך החמה.

מליץ יושר

מאז ועד הנה 'אברהם' בכל דור ובכל עת, 'עודנו עמך' אברהם אבינו 'לפני ה', להתפלל ולהמליץ טוב עלינו! (רבי צבי הירש מרימנוב ז"ע)

על כך הוסיף בעל 'בית ישראל' מגור ז"ע ביאור מאיר לפסוק (להלן כג) 'השמש יצא על הארץ ולוט בא צערה': מדוע מודגש זמן יציאת השמש? ללמדנו, שבדיקו באותה שעה שהשמש יצאה - עת תפילת ותיקין - ניצל לוט ונכנס לצוער, שכן עמדה לו זכות תפילה זו שתיתקן!

השקעה לדורות

עני אחד התאונן במר נפשו לפני הר"ק רבי בן ציון מנאבוב ז"ע הי"ד: 'חבל שאחד מאבותינו לפני אלפי שנים לא השקיע ולו מטבע אחד עבור צאצאיו בהשקעה מניבת רווחים. עם השנים, הרווחים והריביות היו מצטברים להון עתק שהיה מפרנס את כולנו!'.

השיב לו הרבי: 'וכי למה תאמר שאבותינו לא השאירו לנו השקעה הנושאת רווחים עד היום? האם קטנה בעיניך העובדה שכל בית ישראל נשענים ונושעים עד היום בזכות 'מזר' ברית אברהם ועקידת יצחק'?'.

לב לדעת

הכרת והבנת
מושג בתורה

יום הגמל

ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק (בראשית כא, ח)

בפרשתנו מזכיר אברהם ערך משתה ביום הגמל את יצחק, בהשתתפות גדולי הדור, הלא הם: שם ועבר ואבימלך.

לדעת רש"י 'יום הגמל' הכוונה ליום בו מלאו ליצחק כ"ד חדשים והוא נגמל מיניקת חלב. ואילו רבינו בחיי כתב שהכוונה ביום שנעשה יצחק בן שלש שנים. לעומת זאת, ב'מדרש אגדה' מובאת שיטה נוספת, שיש אומרים שהכוונה ליום בו הוא נגמל מיצר רע ליצר טוב, ובן י"ג שנה היה.

אמנם בדעת זקנים מבלי התוספות כתבו שהכוונה לסעודת הברית, ופירוש 'ביום הגמל' את יצחק, היינו ביום ה' (ה' ועוד ג' בגימטריא ח') מל את יצחק, והיינו לשמונה ימים. ויש מהאחרונים שכתבו שהכוונה לסעודת שלישי למילה והרמז הג' מל - השלישי למילה.

עניינים לראות

הבנת מילה
אחת בתורה

רחוב | לא פי ברחוב גלן (ט, ב)

בשפת ימינו מכנים שורות בנייני מגורים אשר בנייהם יש מקום מעבר - בשם 'רחוב', והשם ישתנה לפי צורת המקום, פעמים יכונה בשם 'סמטה' או 'שדרה', פעמים יכונה בשם 'כני' או 'רחבה'. אולם האמת היא שבלשון הקודש כל שטח רחב ידיים המשמש לרבים, בלי קשר לבנייני המגורים, כמו שוק שמצויים בו עוברים ושבבים, נקרא 'רחוב' (ראה שורשי רד"ק ערך רחב).

ההבדל בין 'רחוב' לבין 'שוק', הוא, שהראשון מצוי מקום שמרובה בעוברים ושבים, ובכלל זאת גם שוק. אבל השוק עצמו מתייחס לאנשים המתקבצים למסחר, מלשון שוקק והומה אדם, כמו (יואל ב, ט) בעיר ישקו, שהיא לשון הרמת קול (מלבי"ם שם). או (נחום ב, ה) ישתקשקו ברחבות.

אגב, מילה נוספת שהשתבשה היא: 'שדרה', שבלשון הקודש אינה רחוב סגור וצר הנטוע בעצים ופרחים כמקובל, אלא קורות עץ הניצבות בשורה, ו'שדרה' מלשון סדרה, כמו 'שדרת בארזים' (מ"א ו, ט וברש"י וברד"ק).

אזניים לשמוע

כללי רש"י הק'
בדקדוק הלשון

השפט כל הארץ (בראשית יח, כה)

השפט או השפוט?

'אוטובוסים' הגיעו מכל הערים, אל הארוע המרגש, לכבוד חגיגת היובל ל'שיבה' - סיפור ר' נתנחם לשומעי לקחו, ביניהם מספר יודעי דקדוק, ששיגרו אותו ללמוד את כללי הדקדוק, כיצד מנקדים את האות ה' בתחילת מילה, כי במשפט אחד הוא הספיק לטעות בשלוש טעויות... וכך היה עליו לומר: 'אוטובוסים' הגיעו מכל הערים, אל הארוע המרגש, לכבוד חגיגת היובל ל'שיבה'.

הבה נלמד יחדיו את כללי הניקוד וההבדל בין ה"א הידיעה ובין ה"א התימה" ע"פ דברי רש"י:

ה' הידיעה: דהיינו אות ה' בתחילת מילה הבאה להגדיר דבר ידוע [כמו 'השמים', 'הצדיק'], בדרך כלל מנוקדת פת"ח, כגון 'אֶל הַקָּדוֹשׁ' או 'יֵהְיֶה אֵל הַנֶּעֱרַר', בשתייהן האות ה' מנוקדת פת"ח. ומאחר וניקוד פת"ח נחשב כתנועה קלה, ממילא האות אחריה מודגשת, כדן אות שבאה אחרי תנועה קטנה (למעט אם היא מהאותיות הגרוניות - אהח"ע - שאינן מקבלות דגש).

לעתים הניקוד של האות ה' הידיעה יהיה בקמ"ץ, כגון 'פֶּתַח הָאֵהָל' או 'תַּחַת הָעֵץ', 'הָרֹאשׁ', והסיבה היא: כאשר אחריה יש אותיות א' או ע' או ו', אוי ה' הידיעה תקבל ניקוד קמץ (וגם לפני ה' עם קמץ כמו 'הָקָר').

בנוסף, יש מקרים שהניקוד של האות ה' יהיה ניקוד סגול, וזאת כאשר האות אחריה היא ה', או ע' או ח' המנוקדות בקמץ. לדוגמה 'יִהְיֶה אֵת הָעָרִים', או 'עַל אֶחָד הָהָרִים', או 'הָחֹק הָאֵל'.

כל זאת הוא כאמור רק כשמדובר באות ה' הידיעה, אולם כאשר אנו עוסקים בה' התימה, תהיה מנוקדת חטף פתח בדרך כלל, כמו 'הַפֶּלֶא מִה' דָּבָר' או 'הַשֹּׁפֵט כָּל הָאָרֶץ' (זולת במקרה שהאות הראשונה גרונית, או מנוקדת שווא, הניקוד חזר להיות פתח רגיל). זו כוונת רש"י כאן בפסוק: נִקּוּד בְּחָטֵף פֶּתַח ה' א"ש הַשֹּׁפֵט, לְשׁוֹן תְּמִיחַ, וְכִי מִי שְׁהוּא שׁוֹפֵט לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט אֲמֵת!?

ראיה מ'הסיבה'

והשענו תחת העץ (בראשית יד, ד)

רש"י כותב להלן (פסוק י') שביקור המלאכים אצל אברהם אבינו היה בחג הפסח. בימי ילדותו של הגאון רבי אברהם יהושע סולובייצ'יק שליט"א, ראש ישיבת בריסק, שאל אותו סבו, מרן הגרי"ז מבריסק ז"ע: "התוכל להביא ראיה מתוך הפסוקים שביקור זה היה בפסח?".

השיב הילד מיד: "הרי כתוב 'והשענו תחת העץ' - משמע שאכלו בהסיבה, כדן ליל הסדר!".

נהנה הגרי"ז מן התשובה המיוחדת ואמר לו: "פה, כעת תפריך את הראיה שלך!".

חשב הילד קמעה וענה: "הלא הפסוק מצייין שזה היה 'פֶּחֶם הַיּוֹם', ואין דין הסיבה ביום אלא רק בלילה!..."

מי תיקן תפילת ותיקין?

ויאמר לוט אלהם אל נא אדני (בראשית יט, יח)

בשם בעל 'יחידושי הרי"ם' ז"ע מובא חידוש מרעיש: חז"ל אומרים ש'תפילות אבות תקנום', ואצל כל אחד מהאבות יש רמז לתפילה שתיתקן באות השנייה של שמו. אברהם תיקן תפילת בוקר, יצחק תפילת צהריים, ויעקב תפילת ערבית. ואם כן, מי תיקן תפילת ותיקין? היה זה לוט, ערבי.

עשרת הנסיונות - מה החשבון?

האומנם רק בעשרה נסיונות התנסה אברהם אבינו?
אלו נסיונות נמנו בחשבון ואלו לא נמנו?

לקיחת שרה לפרעה. ה. מלחמת המלכים. ו. ברית מילה. ז. לקיחת שרה לאבימלך. ח. גירוש הגר וישמעאל. ט. עקידת יצחק. י. קבורת שרה שלא מצא אברהם מקום לקבור לשרה בכל ארץ ישראל עד שהוצרך לקנות מקום מערת המכפלה ולא הרהר.

נשים לב, שבשיטה זו נחשב גירוש הגר וישמעאל לנסיון אחד, ונוסף כאן נסיון חדש של קניית מערת המכפלה.

נישואי הגר

אמנם דעת הרמב"ם (פירוש המשניות אבות שם) היא כדלהלן:

א. לך לך מארצך. ב. הרעב אשר מצא בארץ כנען כאשר השתקע בארץ. ג. לקיחת שרה לפרעה. ד. מלחמת המלכים. ה. שהוצרך לקחת את הגר לאשה. ו. המילה בשנות הזיקנה. ז. לקיחת שרה לבית אבימלך. ח. גירוש הגר. ט. גירוש ישמעאל. י. נסיון העקידה.

נשים לב לחדידו בשיטה זו, שנישואי עם הגר נחשב לאחד מהנסיונות.

סיכום הדעות

לסיכום, יש להבחין שיש שבעה נסיונות שלדברי הכל הן ממנין העשרה: א. לך לך מארצך. ב. הרעב בארץ. ג. לקיחת שרה. ד. מלחמת המלכים. ה. נסיון המילה. ו. גירוש הגר וישמעאל. ז. נסיון העקידה.

מלבד זה יש עוד כמה נסיונות שבהן חלוקות הדעות:

א. כשנולד אברהם המלכות להורגו. ב. השלכתו לאש באור כשדים. ג. נתבשר שעתידים בניו להיות בגלות (פרד"א). ד. קבורת שרה (רבינו יונה). ה. לקיחת הגר לאשה (רמב"ם).

כתוב בתורה?

במרכבת המשנה על מסכת אבות (שם) מבאר, ששאר המונים לא רצו למנות בעשרה נסיונות את שני הנסיונות הראשונים שהזכיר הפרקי דרבי אליעזר – שהיה צריך להתחבא י"ג שנה מאימת המלכות ושהשליכוהו לאור כשדים – לפי שנסיונות אלו לא הוזכרו בתורה כלל.

אכן במדרש רבה (מד, יג) על הכתוב (בראשית טו, ז): 'אשר הוצאתיך מאור כשדים' מפרש שכונת הכתוב היא על מה שה' הציל את אברהם אבינו מכבשן האש. נמצא אם כן, שנסיון זה נזכר כתוב בתורה, אכן במרכבת המשנה נוקט שכונת הכתוב היא לגבי היציאה מן המקום ששמו 'אור כשדים', ולא מהאש של אור כשדים.

מה עם אבימלך?

בדרך חיים (אבות שם) תמה על דעת הפרד"א, שלכאורה מדוע לא נמנה מה שלקחו את שרה לבית אבימלך ומה שונה זה מלקיחתה לבית פרעה. ומבאר, כי אכן נכלל זה בנסיון לקיחתה אל בית פרעה, אלא שהיות וצריכים אנו להגיע למספר העשרה לכן צורפו שני הנסיונות לנסיון אחד.

בפרשיות אלו אנו לומדים על חלק מהנסיונות בהם התנסה ועמד אברהם אבינו, עליהם שנו חכמים בלשון המשנה (אבות פ"ה מ"א): "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו עליו השלום ועמד בכלם, להודיע כמה חבתו של אברהם אבינו עליו השלום".

הביטוי המפורש 'נסיון' כלפי המאורעות שעברו על אברהם, מוזכר בתורה רק בנסיון אחד – נסיון העקידה, כפי שנאמר בפרשתנו (כב, א): 'וְיָהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹקִים נָסָה אֶת אַבְרָהָם'. ברם, אחר שגילו לנו חז"ל במשנה שאברהם אבינו נתנסה בעשרה נסיונות, שומה עלינו לבדוק ולברר מה הן תשעה הנסיונות הנוספים בהם התנסה אברהם.

מפתיע גלות כי קיימת מחלוקת ענפה לזהותם של התשעה הנוספים.

דעת פרקי דרבי אליעזר

בראשונה נביאה את דעת הפרקי דרבי אליעזר (פרקים כו-לא), המונה את החשבון כדלהלן:

א. כשנולד אברהם אבינו בקשו כל גדולי המלכות להורגו, ונחבא מתחת לארץ שלש עשרה שנה שלא ראה שמש ולא ירח, לאחר שלש עשרה שנה יצא מתחת לארץ וכו' ובטח בצל יוצרו. ב. נתנוהו בבית האסורים עשר שנים, שלש בכותה ושבע בקרדו, לאחר עשר שנים שלחו והביאו אותו ונתנוהו בתוך כבשן האש ומלך הכבוד פשט יד ימינו והצילו מתוך כבשן האש. ג. טלטלו מבית אביו וממשפחתו והביאו לחורן. ד. מיום שנבראו שמים וארץ לא בא רעב אלא בימי אברהם ולא בכל הארצות אלא בארץ כנען בלבד לנסותו. ה. שנלקחה שרה אשתו לפרעה. ו. באו אליו כל המלכים להורגו. ז. נתבשר אברהם בברית בין הבתרים שעתידים בניו להיות בגלות אצל ארבע מלכויות. ח. נצטווה אברהם על ברית המילה בהיותו בן תשעים ותשע שנים. ט. גירוש הגר וישמעאל. י. נסיון העקידה.

דעת אבות דרבי נתן

בשנית נלך לדרכו של האבות דרבי נתן (פל"ג) כדלהלן:

א. השלכתו לכבשן באור כשדים. ב. נתבשר בברית בין הבתרים כי בניו יהיו בגלות. ג. לך לך מארצך. ד. ירידה למצרים בשל הרעב. ה. לקיחת שרה לפרעה מלך מצרים. ו. מלחמת המלכים. ז. נסיון המילה. ח. גירוש הגר. ט. גירוש ישמעאל. י. נסיון העקידה.

נשים לב, שבשיטה זו לא מוזכר הנסיון הראשון שנחבא י"ג שנה, אך גירוש הגר וישמעאל נחשבים לשני נסיונות נפרדים.

קניית מערת המכפלה

ואולם 'רבינו יונה' (אבות שם) מונה כדלהלן:

א. שהפילו נמרוד לאור כשדים. ב. לך לך מארצך. ג. הרעב בארץ. ד.

ללמוד

בראשית כב, ב:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ אֶת יִצְחָק.

רש"י: אֶת בְּנֶךְ – אֶמֶר לוֹ, שְׁנֵי בָנִים יָשׁ לוֹ. אֶמֶר לוֹ, אֶת יִצְחָק. אֶמֶר לוֹ, זֶה יִחִיד לְאִמּוֹ וְזֶה יִחִיד לְאִמּוֹ, אֶמֶר לוֹ, אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ, אֶמֶר לוֹ, שְׁנֵיכֶם אֵנִי אוֹהֵב. אֶמֶר לוֹ, אֶת יִצְחָק. וְלָמָּה כֹּה גָּלוּ לוֹ מִתְּחִלָּה? שֶׁלֹּא לְעִדְכֵךְ פִּתְאוֹם וְתֹאחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו וְתַסְרֵף, וְכִי לְחַבֵּב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים, וְלָמַד לוֹ שֶׁכָּר עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר.

להבין

שאלות להתבוננות:

בשיעורנו השבועי נבקש להעמיק חקר בדברי רש"י בפרשת העקידה, ולגלות שוב את המחזה הגדול כיצד כל טיפת דיו בפירוש רש"י יצוקה מזהב ושקולה בדקדוק רב.

כדרכנו נפתח בשאלות המתבקשות בלימוד דיבור זה ברש"י:

א. רש"י פותח בשאלה: 'לָמָּה לֹא גָלוּ לוֹ מִתְּחִלָּה?'. הבה נתבונן, מה היה קשה לרש"י בפסוקים אלו, האם רק על מה שהקב"ה האריך בדברים לומר לו 'אֶת בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ אֶת יִצְחָק', ולא גילה לו מיד בהתחלה שהכוונה ליצחק, או שמא כוונת

מפרשי רש"י לדרכם בקודש האריכו למעניות בבניאר עומק דברי רש"י אלו, ואנו נביא כמה מהלכים מדבריהם אשר יסייעו לנו לבוא היים אל העיון ברש"י.

השאלה על הסדר

בהבנת שאלתו של רש"י 'לָמָּה לֹא גָלוּ לוֹ מִתְּחִלָּה?' נאמרו שני מהלכים במפרשים: לפי דעתו של רבינו אליהו מזרחי - הרא"ם לא היה קשה לרש"י שלא יאמר כלל את התיבות 'אֶת בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ', שהרי בהכרח היה צריך לומר תיבות אלו כדי לחבב את יצחק בעיניו בכל תוארי החיבה, ולפי ריבוי החיבוב יגדל צערו ושכרו [כדלהלן], אלא כוונת רש"י? כאן להקשות רק על סדר הדברים בפסוק, מדוע לא אמר תחילה 'קח נא את יצחק', ואחר כך יאמר 'בְּנֶךְ יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ'. ועל שאלה זו ענה רש"י שלא רצה לערעב פתאום ותווח דעתו עליו וכו'.

קושיא אחת - הכוללת שתי קושיות

אולם לדעתו של רבינו מרדכי יפה בחיבורו 'לבוש האורה' על פירוש רש"י, התכוון רש"י להקשות שתי קושיות במה שהקשה 'לָמָּה לֹא גָלוּ לוֹ מִתְּחִלָּה?'. א. קושיא אחת, מדוע הקדים הקב"ה וקרא לאברהם, והמתין עד שאמר אברהם 'הֲנִי', ורק אח"כ חזר הקב"ה ואמר לו קריאה נוספת 'קח נא את בְּנֶךְ גו', ולא אמר תיכף ומיד בקריאה אחת 'אברהם קח נא את בְּנֶךְ גו'? ב. קושיא נוספת, אף אם הקדים להמתין עד שיאמר 'הֲנִי', למה אמר הקב"ה 'אֶת בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ אֶת יִצְחָק', ולא אמר בקיצור אך ורק את התיבות 'קח נא את יצחק'.

שתי תשובות לשתי שאלות

לפי המתבאר שרש"י התכוון להקשות שתי קושיות, מסביר הלבוש, שזו הסיבה שרש"י גם כתב כמה תירוצים, וכדלהלן:

א. לגבי הקושיא הראשונה מדוע פתח עמו בדברים והמתין עד שיאמר 'הֲנִי', על כך כתב רש"י: את התירוץ הראשון: 'שֶׁלֹּא לְעִדְכֵךְ פִּתְאוֹם וְתֹאחַ דַּעְתּוֹ

ללמוד

בראשית כב, ב:

וַיֹּאמֶר קַח נָא אֶת בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ אֶת יִצְחָק.

רש"י: אֶת בְּנֶךְ – אֶמֶר לוֹ, שְׁנֵי בָנִים יָשׁ לוֹ. אֶמֶר לוֹ, אֶת יִצְחָק. אֶמֶר לוֹ, זֶה יִחִיד לְאִמּוֹ וְזֶה יִחִיד לְאִמּוֹ, אֶמֶר לוֹ, אֲשֶׁר אֲהַבְתָּ, אֶמֶר לוֹ, שְׁנֵיכֶם אֵנִי אוֹהֵב. אֶמֶר לוֹ, אֶת יִצְחָק. וְלָמָּה כֹּה גָלוּ לוֹ מִתְּחִלָּה? שֶׁלֹּא לְעִדְכֵךְ פִּתְאוֹם וְתֹאחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו וְתַסְרֵף, וְכִי לְחַבֵּב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים, וְלָמַד לוֹ שֶׁכָּר עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר.

להבין

רש"י לשאלו עוד קושיא נוספת, על מה שהקב"ה הקדים וקרא תחילה לאברהם כמו שנאמר 'וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם', והמתין שיאמר 'הֲנִי', ורק אחר כך ציוה לו לקחת את בנו לעולה, ומדוע לא גילה לו כבר מתחילת קריאתו אליו 'אברהם קח נא את בְּנֶךְ גו'?

ב. רש"י מאריך וכותב כמה טעמים: א. שלא לְעִדְכֵךְ פִּתְאוֹם וְתֹאחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו וְתַסְרֵף, ב. כְּדִי לְחַבֵּב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים, ג. לְמַד לוֹ שֶׁכָּר עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר. הבה נתבונן, האם אכן אלו שלשה טעמים נפרדים, או שמא הכל ענין אחד?

ג. אם אכן יש כאן שלשה טעמים נפרדים, לאיזה צורך הביא רש"י את כולם, ולא היה די באחד מהם?

להשפיל

עָלָיו וְתַסְרֵף. והכוונה, שאם לא היה הקב"ה ממתין שאברהם יענה 'הֲנִי', אלא היה אומר לו פתאום 'אברהם קח נא את בְּנֶךְ גו', היה אברהם נבהל ומתערבב ונטרף בדעתו, וכל מה שהיה עושה לא היה בגדר מצוה, כי היה הכל על ידי בהלה וערעור פתאומי, לכן קרא מתחילה בנחת כדי שיענה ביישוב הדעת 'הֲנִי', ואח"כ אמר לו בנחת 'קח נא את בְּנֶךְ גו'.

ב. ואילו על הקושיא השניה שהיה קשה לרש"י מדוע הוצרך לומר 'קח נא את בְּנֶךְ אֶת יִצְחָק גו', על כך כתב רש"י את התירוץ השני – 'וְכִי לְחַבֵּב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים', והכוונה, לחבב עליו את הַבֵּן בְּכָךְ שֶׁקָּרָא בְּכִינוּי חִיבָה בן יחיד ואהוב, ולנסותו אם בכל זאת יעלה אותו לעולה.

שכר ולא צער

אלא שלכאורה יקשה הלומד: וכי לזאת יקרא 'לחבב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים'? הלא אדרבה, אם הוא מרבה בדברי חיבה על בנו, הוא רק מצער אותו יותר בקיום המצווה להעלותו לעולה.

על כן, הוסיף רש"י וביאר: 'לְמַד לוֹ שֶׁכָּר עַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר', ובכך מבאר רש"י, שאין הכוונה בחיבוב הַבֵּן סתם לצערו, רק לתת לו שכר יותר, אחרי שהבן חביב כל כך בעיניו, אזי על כל דיבור ודיבור לחיבוב שהקב"ה חיבב את בנו בעיניו, יקבל אברהם יותר שכר על שהתגבר להעלות את בנו לעולה אף שבנו חביב עליו כל כך, עכ"ד הלבוש.

לחבב בנו או לחבב המצווה?

אך לכאורה דברי הלבוש עדיין דחוקים קצת, כי סוף סוף אם כל אריכות דיבורי החיבה על יצחק נאמרו רק לחבב את בנו בעיניו, כיצד הדברים מתאימים עם הלשון 'לְחַבֵּב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים'?

אכן, רבינו המהרש"ל בספרו 'ריעות שלמה' כותב, שאין לגרוס ברש"י 'לְחַבֵּב עָלָיו אֶת הַמַּלְאָכִים', אלא יש לגרוס 'לְחַבֵּב עָלָיו אֶת בְּנִי'. וכוונתו, לחבב את בנו, ועל ידי זה תגדל צערו וירבה שכרו, ולפום צערא אגרא.

להתבונן

לאחר לימוד כל דברי המפרשים המובאים בשיעור זה, ענה וסכם: כמה קושיות היה קשה לרש"י בפסוק זה, ומה הן הקושיות?

נקודה למחשבה
ותוספת עיון

את התשובות על שאלת 'להתבונן' ניתן להשיב בקו 'קול התורה', או בנדרים ומתן שכרה בצידה - הגרלות שבועיות בין המשיבים כהלכה

מבחן חדש ומיוחד לקוראי הגיליון השבועי:

תורתך שעשועי

פרפראות וחידודים על פרשת השבוע

תשובות למדורי 'תורתך שעשועי' ניתן לשלוח דרך קו 'קול התורה' או נדרים+

חקר דבר

חקירה למדינת בפרשת השבוע

מדוע לא לקח כלי לקבלת הדם?

בפרשת השבוע נאמר (בראשית כב, ג-1) וַיִּבְקַע עֲצֵי עֵלְהָ וגו' וַיִּקַּח בִּידוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמֶּאֱכָלֹת וגו', ויש לחקור: **אם לקח אברהם עצים ואש ומאכלת, מדוע לא לקח גם כלי 'מזרק' לקבל בו את דמו של יצחק כדי לקיים בו מצות קבלת הדם וחקיקתו על המזבח כדין קרבן עולה?**
ובפרט לפי המובאר ברש"י הלן (פסוק יג) שכאשר הקריב את האיל תחת בנו היה מתפלל ואומר 'יהי רצון שתהא זו כאלו היא עשייה בבני, כאלו בני שוטים, כאלו דמו זרוק', הרי שרצה לזרוק את דם בנו על המזבח, ומדוע לא הביא עמו כלי לזריקת הדם?

יודעים את התורה

בקיאות בחמשה חומשי תורה

- בפרשת השבוע נאמר (בראשית יח, יח) וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגוֹי גָדוֹל וְעָצוּם. היכן אנו מוצאים בחמשה חומשי תורה שבני ישראל הפכו להיות 'גוי גדול ועצום'?
- בפרשת השבוע נאמר (בראשית יט, יב-יד) עַד מָלָךְ פַּה חֵתָן וגו' וַיָּצֵא לוֹט וְיִדְרָב אֶל חֲתָנָיו וגו'. היכן עוד מציאנו בחמשה חומשי תורה הביטוי 'חתן' כלפי אדם נשוי?
- בפרשת השבוע נאמר בבני נחור (בראשית כב, כא) וְאֵת קְמוּאֵל אֲבִי אַרְם. היכן עוד בחמשה חומשי תורה מציאנו אדם בשם 'קמואל'?

מחדדים

שאלות בפרשת השבוע

- מי נתן לאכול בשר מלוח ודג מלוח?
- היכן מציאנו כלי שאוכל בשר?
- מי הגיש לאורחים פירות בסעודה?
- למי שואלים שאלות בענייני אכילה שתייה?

פתרונות

משיב כהלכה

תמצית חלק נבחר מתשובות אלפי הלומדים למדור 'חקור דבר' – פרשת נח

החקירה: חיוב על השור או על האדם?

בפרשת נח נאמר (בראשית ט, ה) וּמִיִּד כֹּל חַיָּה אֲדָרְשְׁנָה, ופירש רש"י, 'מיד כל חיה - לפי שחטאו דור המבול והופקרו למאכל חיות רעות לשלוט בהן וכו' לפיכך הוצרך להזהיר עליהן את החיות'. לאור הכתוב כאן 'מִיִּד כֹּל חַיָּה אֲדָרְשְׁנָה', שהקב"ה הזהיר את החיות, יש לחקור: מה גדר החיוב שהחייה תורה להרוג שור הבסבל שהרג את האדם, האם זה עונש לשור מצד עצמו על שהרג את האדם, או זה עונש לבעלים להפסיד את ממונו על שלא שמר שורו?

נפקא מינא:

א. הנפקא-מינא הינה לגבי שור שאין לו בעלים, כגון 'שור של הפקר, שור שיך לבתומים קטנים, או שור של הקדש, או שור הגר שמת ואין לו יורש', דאם החיוב הוא מצד הבעלים אין להורגו, ואם מצד השור יש להורגו.

ב. כן יהיה בה נפק"מ גם בשור שיש לו בעלים, באופן שלא היו הבעלים יכולים לשמור השור מאיזה סיבה שהוא, אם השור מצד עצמו חייב מיתה כשהרג את האדם.

ראיות והוכחות:

א. מצד אחד: יש להוכיח שהחיוב הוא על השור, כי הנה במסכת ב"ק (מז, ב) נחלקו במשנה לגבי שור של הפקר וכדו' אם חייב מיתה, ולא מביעה למ"ז שחיבי, שבדוידא החיוב על השור, אך גם לדעת הפוסט יש להוכיח שהחיוב על השור, ממה שצריך פסוק מיוחד למעט שור הפקר, דאם החיוב הוא על הבעלים, הרי בהפקר שאין בעלים פשוט שפטור ואין צריך פסוק.

וכן מפורש כאן ברמב"ן (פרק ט פסוק ה): 'וזה טעם סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו (שמות כא כח), ואינו להעניש את בעליו בממונו, כי אפילו שור המדבר חייב מיתה'.

ב. יש להוכיח שהעונש אינו לבעלים, שהרי שור שהרג אדם נהרג אפילו בשור תם, אף כשבוש תם לא היה אפשר לבעלים להיזהר, אלא בהכרח שאין לו מדין הבעלים.

ג. ברש"ש בבבא קמא (מה, ח) הוכיח שאין זה עונש לבעלים, שהרי מצינו (ב"ק כג ב) שאדם הנגנב לחצר המזיק והרגו שורו של בעל הבית, פטור הבעלים מתשלומים משום שהאדם בלי רשות ולא היה חייב שמירה על הבעלים, ובכל זאת השור נהרג, הרי שהריגת השור אינו משום חיוב שמירה של הבעלים.

ד. אמנם מכמה ראשונים נראה, שגם אם נאמר שאין זה עונש לבעלים, עדיין אין הכוונה שה' עונש לבעל חיים', אלא יש כאן ענין שלשי של: 'שילוק הנוק' ולקיים 'זבערת הרע מקרבך', ולא מטעם 'עונש'

קטן היודע

למדור כתבות ופסיקי הפרשה

לפניך מספר שאלות מתוך לשונו של רש"י בפרשת השבוע.

התשובה לכל שאלה מתחילה באות מסימנת (המופיעה בפרוזה רש"י). כאשר תרכיב יחד את האותיות הראשונות של כל תשובה תמצא מלה המופיעה בפרשה:

א. מה הפרוש 'כחם היום'?

ב. מה עושה המחשב את הָאָדָם?

ג. מדוע נאמר בלשון פסול 'בָּרַךְ אֲבִרְכָּה' 'וְהִרְבָּה אֲרַבָּה'?

ד. כָּאֲשֶׁר רָעִי אֲבִימֶלֶךְ רָבוּ וְאָמְרוּ שָׁהֵם חִפְרוּ אֶת הַבָּאָר, מה אָמְרוּ ביניהם?

ה. עבור מה אָמַר אֲבִרְכָּה לשרה לקחת קמח?

ו. מדוע לא נאָמַר 'וְה' עוֹדְנָה עוֹמֵד על אֲבִרְכָּה'?

מהי המלה?

--	--	--	--	--	--

את התפרון יש להזין במערכת 'תורה שבכתב' (לרשומים בלבד)
שימו לב - מבצע מיוחד ונושא פרסים יקרי ערך, לפותרים את החידה יחד עם גני המשפחה בשלחן השבת!

פתרון קטן היודע פרשת נח - אשכנז

אהבת תורה

עולם חדש נפתח בפני!

ברצוני להביע מעט מרחשי לבי בתודה עמוקה על הגיליון המכובד והמפואר 'תורת' אשר הוצאתם לאור לרגל תחילת לימוד חומש בראשית, גיליון מלא וגדוש בתוכן איכותי ברמה גבוהה, ובעיקר תוכן מלא חיזוק ועידוד, הכוונה והדרכה, הנעה והמרגה. במיוחד ברצוני להביע את תודתי המיוחדת על השיחה הנפלאה שפרסמתם עם הג"ר אהרן שפירא שליט"א בדברי הדרכה נפלאים מאוד על האופן בו היה חומש ורש"י בעין נכון.

הדברים פקחו את עיניי וגילו לי עולם חדש שלא הכרתי עד היום, מעולם לא עלה בדעתי 'שלימוד פירוש רש"י על התורה מכיל בקיבויו כך כל הרבה עומק ועיון, וכיצד הדברים שווים לכל נפש שכל אחד יכול לצרף להעמיק בלימוד פירוש רש"י, אך מאז שקראתי את השיחה הנפלאה שוב ושוב פעמיים וגם שלש, כל הלימוד שלי בחומש ורש"י קיבל פנים חדשות, ואני ממש מרגיש שעולם חדש נפתח בפניי! כן פתחתי מעון ידיים וממרים שהשיחה הזו הפיחה בהם רוח חדשה ונסכה טעם חדש בלימוד חומש ורש"י, יישר כח גדול על הכל!

נפתלי צבי ר. ברכפלד

חזקה על תעמולה

ישנו פתגם מפורסם, אותו הטביע הריי"צ מליובאוויטש זי"ע: 'חזקה על תעמולה שאינה חזרות וריקס!', ומה נכונים הדברים בנוגע למפעל התורה הכביר 'תורה שבכתב', אשר ממש רואים כיצד הכוחות העצומים שאתם משקיעים בהסברה ובעידוד לימוד חומש ורש"י, חוללו מהפך של ממש בעולם התורה בארץ הקודש. לכל פניה חומש בארץ הקודש, מצפון ועד דרום ממוח וממערב, רואים כחוש את השינוי המבורך והעצום, של חיבור מאות אלפים אל חומש ורש"י! דבר יום ביומו בעיון ובהבנה, המופך בכך כנא! המשיכו ואל תרפו מתעמולה קדושה זו - כי אין קץ ואין שיעור לכוונתכם!

צבי ה. ש. אלעד

זכות התורה

שמות הזוכים בהגרלות בפרשת בראשית

מתווה הגרלות והמלגות החדש לשנת תשפ"ז:

375 זוכים מדי חודש בסך למעלה מ65,000 ש"ח!

זוכים בהגרלות אברכים ותלמידי ישיבות גדולות

סיכום יומי - 200 ש"ח: הרב אליעזר שמעון דאסקאל - אלעד, כולל הוראה ורובנות | הבה"ח דוד רובין - מודיעין עילית, כנסת יצחק | הבה"ח נתן נטע ויגר - בני ברק, מיר | הרב ישראל רשד - בני ברק, עטרת שלמה | הבה"ח שמעון עטליב - ירושלים, בית הלל | הרב יונתן ירקוני - בני ברק, חזק איש | הרב אליסף חיים סעדון - ירושלים, בנין אב | הרב מרדכי יוסף יודעץ - ירושלים, אסטמאר | הרב מנחם אריה מרדכי ליבוביץ - ירושלים, מתיבתא להוראה | הרב גביעאל מנחם אפללו - מודיעין עילית, כתר שם טוב | הרב דוד כהני - בני ברק, דברי יוסף | הרב דב שרון - בני ברק, זכרון יעקב | הרב מרדכי שטינגליץ - אלעד, כולל מדרש אליהו | הרב אליעזר ויננט - בני ברק | הרב חנניה סולובייצק - ירושלים | ישראל מאיר ליכטנשטיין - אופקים | הרב ישעיהו שרף - בני ברק, ויוניץ | הבה"ח משה אילון - טבריה, סלאים | הבה"ח אהרן מונק - בני ברק, בית מדרש עליון | הרב יהונתן בנימין גיימן - אלעד, מדרש אליהו | הרב רפאל קחניץ - ירושלים | הרב שמעון ווייסמן - בית שמש, גדרולות אברהם יצחק | הרב משה ראבי - מודיעין עילית, כולל משנת אברהם | הבה"ח יצחק זאב ברוך אפרים - בני ברק, אבאל | הרב מרדכי חפמן - בני ברק, תפארת אלעזר | הבה"ח בנימין זאב בלוי - ירושלים, קמניץ | הרב אהרון גרוסברג - עטרת שלמה | הרב ראובן בריד - אלעד | הרב חיים מאיר אימנו - מודיעין עילית | הרב אליהו אוסטרוב - בני ברק, יסודות | הרב אברהם מנדל - אלעד | הרב צבי כהן - קרית מלאכי | הבה"ח רפאל שיינבערג - בית שמש, בריסק | הבה"ח יוסף מרדכי פולק - ירושלים, ברסלב | הרב ישראל מאיר נטוי - ביתר עילית | **מבחן שבועי 500 ש"ח:** הרב חיים יהושע בלומנטל - בית שמש, מבצר התורה | הבה"ח יצחק דייטש - בני ברק, תורה בתפארת | הרב אהרן מילר - בני ברק, דאראל | הרב יוסף שבנגר - תל ציון, תורת משה ואהרן | הבה"ח יחידה ויומן - בני ברק, פוגיב' | **יודעים את התורה - 150 ש"ח:** הבה"ח זושא שטרנבוך - ירושלים, מאור עיניים | הרב חיים עקיבא ווייסהויז - בית שמש | **'להתבונן' - 100 ש"ח:** הרב עוזר ישראל וויימנע - בית שמש | הרב מאיר כהנא - בית שמש, סלאים | הרב יעקב טאבור - קרית יערים | **הקור דבר - 200 ש"ח:** הרב יצחק שניידר - אופקים, אבי עזרי | הרב דוד סימן טוב - בית שמש, אסוקי שמעון | **מחודדים - 50 ש"ח:** הרב אברהם שיינפלד - בית שמש | הרב אברהם פריכטונגר - תל ציון, מיר | הרב מרדכי לנדאו - בני ברק, שערי הלכה | הרב אברהם רפפורט - בני ברק | **פשע ע"פ אפוקלוקס ורש"י:** הבה"ח ישראל חייקין - ירושלים, תומכי תמימים | הרב נפתלי פריימן - ירושלים, מיר | הרב שמעון מולינאט - ירושלים, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד, דעת תורה | יצחק וחסידים מנחם ברודי - ירושלים, קדושת התורה | יצחק וחסידים מנחם לסקר - בני ברק, חתם סופר | יצחק וחסידים אלעזר משה כפצרי - ירושלים, אהרן מלך | הבה"ח יוחאל טרמן - בני ברק | יצחק וחסידים שניאור זלמן שטרנלי - בית שמש, אור המזר | הבה"ח שלמה יצחק בליק - בית שמש, אורחות משה | הרב חיים יהודה פריימן - יצחק וחסידים סוליימן - בית שמש, דרך הקודש | יצחק וחסידים יהודה דושינסקי - בית שמש, תורת מרדכי | הבה"ח יואל שישא - ירושלים, אהבת התורה | הבה"ח משה זייבל - בית שמש, תורת עולם | הבה"ח חנן מאיר עטר - ירושלים, אוצר התורה | יצחק וחסידים יוסף אריה לוי - אלעד,